

BOEKBESPREKING

E. Charles Neison, 2000. Sea Beans and Nickar Nuts. BSBI Handbook No 10.

Botanical Society of the British Isles, London, 154 pp. Paperback, ISBN 0-901158-29-1. 13,95 (+2,50 voor verzending) GBP.

Te bestellen bij Summerfield Books, Fax 0044 17683 41687, e-mail bsbipubs@beeb.net, <http://www.summerfield-books.com>

Het strand biedt ons, landlubbers met een mariene belangstelling, de mogelijkheid een glimp op te vangen van het leven in zee. Van de echte strandfauna is daarbij meestal niet zoveel te merken, tenzij je met schopje en zeef tewerk gaat. Zon en maan zetten echter de elementen water en lucht aan het werk om getijden, stromingen en wind op te wekken. Dit samenspel levert dan o.a. aanspoelsel op, getuigenissen van leven van voorbij de laagwaterlijn. Gelukkig voor ons, maar minder gelukkig voor dat aanspoelsel, want meestal betreft het zieltoegend materiaal van wieren, weekdieren, kwallen, poliepen, schaaldieren,... . Voor één categorie aanspoelsel betekent dit einde van de zeereis niet noodzakelijk het einde van de rit, maar eventueel het begin van nieuw leven: zaden. Van onze eigen, Westeuropese, strandplanten is niet altijd duidelijk of ze zich hebben gevestigd uit aangespoelde of uit aangewaide diaporen. Af en toe worden echter zaden en vruchten uit zeer verre oorden op onze kust gegoooid. In de Angelsaksische literatuur zijn deze beter gekend als Sea Beans, "zeebonen". Wij spreken eerder van drijfzaden. Drijfzaden zijn zaden van exotische planten, normaal van tropische streken, die een grote reis achter de rug hebben. Over dergelijke zaden, aangetroffen of aan te treffen op de NW-Europese stranden, heeft de Engelsman Charles Nelson - tijdens zijn actieve loopbaan grotendeels verbonden aan de Ierse Botanic Garden - een boekje geschreven. De man is al minstens een kwarteeuw met het onderwerp bezig. Men ziet het zo dikwijls gebeuren: eerst als de wetenschapper op rust wordt gesteld, komen de leuke of originele onafgewerkte projecten uit de lade naar boven en is er tijd beschikbaar om ze af te ronden. O tempora, o mores.

Het boekje begint met een aantal inleidende hoofdstukken over het fenomeen die minstens even boeiend zijn als de verdere soortbeschrijvingen. Zo wordt er iets verteld over drijfvermogen, zeestromingen, historische en folkloristische wetenswaardigheden,... . Zelfs Charles Darwin heeft zich nog over het onderwerp gebogen, maar ja, waar heeft die man zich eigenlijk niet mee beziggehouden? Sommige van de zaden bezitten nog hun kiemkracht, maar slagen er in ons klimaat

niet in zich te vestigen. Het gekendste voorbeeld is de kokosnoot, waarvan spontane kieming in W-Europa is waargenomen. Na een geïllustreerde determinatiesleutel passeren 55 'soorten' zaden of vruchten de revue. Slechts een 40-tal hiervan zijn echte drijfzaden, waarvan gekend is dat ze langdurig kunnen drijven. Voor Europa gaat het eigenlijk altijd om soorten van de overkant van de Atlantische oceaan. Midden-Amerika, met de Caraïbische eilanden, vormen het belangrijkste gebied van herkomst. Nelson neemt echter het onzekere voor het zekere en vermeldt ook enkele soorten die wel eens op het strand gevonden worden, maar die hoogstwaarschijnlijk geen lang verblijf in zee achter de rug hebben. Het gaat dan om de vruchten van exotisch fruit of oliehoudende zaden die voor de industrie over de zeeën getransporteerd worden of werden. Overigens is de grens tussen beide categorieën niet altijd gemakkelijk te trekken, want tegenwoordig worden ook echte drijfzaden soms ingevoerd. Zo zit de paranoot bij Nelson bij de echte drijfzaden, terwijl ik nauwelijks twijfel aan het artificiële karakter van strandvondsten bij ons.

Dergelijke zaden doen dus ook onze stranden aan, hoewel het resultaat tot nu toe pover is: als enige Belgische literatuurreferenties wordt de Strandvlo twee keer vermeld. Dat heeft uiteraard te maken met onze ligging, aan het uiteinde van een ondiepe zee. Landen met oceanische kusten, zoals Ierland en het Verenigd Koninkrijk, hebben veel op ons voor, maar ook bijvoorbeeld Nederland, omdat het raakt aan de centrale Noordzee. Mede door de niet aflatende aandacht van Ger Cadée zijn bij onze noorderburen heel wat soorten aangetroffen en regelmatig gerapporteerd in ons zusterblad Het Zeepaard. Nu er een sleutel bestaat en uw aandacht gescherpt is, kan dat natuurlijk veranderen, maar inhalen zullen we Nederland, om geografische redenen, wel nooit. Drijfzaden zijn een boeiend fenomeen en u hoeft niet eens specialist te zijn om uw bijdrage te leveren: af en toe eens bukken of opeengepakt aanspoelsel openharken kan verrassende resultaten geven (niet alleen voor drijfzaden trouwens).

Ondergetekende houdt zich altijd aanbevolen voor het determineren van uw vondsten en het deponeren in een wetenschappelijke verzameling.

Guido Rappé, Nationale Plantentuin van België

National Botanic Garden of Belgium

Domein van Bouchout

B-1860 Meise

tel +32 (0)2 269 39 05

or new direct line: +32 (0)2 260.09.66

Fax: 32(0)2 270.15.67

Email: guido.rappe@br.fgov.be